

Grŵp yr Economi, Sgiliau a Chyfoeth Naturiol
Economy, Skills and Natural Resources Group

Cyfarwyddwr Cyffredinol – Director General

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Nick Ramsay AS
Cadeirydd
Pwyllgor Cyfrifon Cyhoeddus
Senedd Cymru
Bae Caerdydd
Caerdydd
CF99 1NA

07 Medi 2020

Annwyl Gadeirydd

Yn dilyn fy llythyr dyddiedig 4 Rhagfyr 2019 a chyn cynnal cyfarfod o'r Pwyllgor ar 14 Medi, mae'n bleser gen i gyflwyno papur tystiolaeth ar hynt ein gweithgareddau caffael.

Yn unol â'ch cais, mae'r papur tystiolaeth hwn yn ymdrin â'r canlynol:

1. Hynt y rhaglen gaffael o ran ei datblygu a'i gweithredu yn y dyfodol, yn seiliedig ar strategaeth newydd oedd yn cael ei pharatoi trwy ymgynghori â rhanddeiliaid;
2. Esblygiad y Gwasanaeth Caffael Cenedlaethol (NPS);
3. Methiant y broses gaffael yn achos Cymorth Swyddi Cymru a chasgliadau'r adolygiad a gynhaliwyd gan yr Ysgrifennydd Parhaol;
4. Cyfraniad ESNR at gaffael PPE; a
5. Cyfraniad ESNR at gaffael prydau ysgol.

Byddaf yn rhoi mwy o wybodaeth ichi am y datblygiadau yn y maes hwn yn yr hydref.

Croeso ichi gysylltu â mi os hoffech ragor o wybodaeth.

Gyda phob dymuniad da

Yn gywir

Andrew Slade
Cyfarwyddwr Cyffredinol
Economi, Sgiliau ac Adnoddau Naturiol

Rhaglen gaffael y dyfodol a'r strategaeth newydd

Yn gynnar yn 2020, roedd camau breision yn cael eu cymryd i ddatblygu a gweithredu strategaeth newydd yn unol â'r [datganiad ysgrifenedig ar gaffael \(2018\)](#) ac ymrwymïadau cysylltiedig y llywodraeth yn y maniffesto. Roedd hynny'n cynnwys datblygu cynllun gweithredu 9-rhan mewn ymgynghoriad â'n rhanddeiliaid a chrisialu'r fframweithiau y byddai'r NPS neu lywodraeth leol yn eu defnyddio. Ym mis Mawrth 2020, cafodd yr adroddiad '[Cynnydd tuag at ddatblygu tirwedd caffael newydd yng Nghymru](#)' ei gyhoeddi oedd yn disgrifio'r gwaith a wnaed.

Digwyddiadau diweddar

O ganlyniad i argyfwng COVID-19, a ddaeth i'r amlwg ym Mawrth 2020, a'i effeithiau uniongyrchol, bu'n rhaid i'r proffesiwn caffael ar draws Llywodraeth Cymru a ledled Cymru newid y ffordd y defnyddiai adnoddau er mwyn ymateb i'r pandemig. Er bod COVID-19 wedi peri heriau, mae hefyd wedi arwain at nifer sylweddol o gyfleoedd.

Er enghraifft, mae her enfawr bodloni'r galw am gyfarpar diogelu personol wedi gorfodi gweithwyr caffael proffesiynol yn y Sector Cyhoeddus yng Nghymru ac, yn wir, yng ngweddill y DU i gydweithio i sicrhau bod y cyfarpar hwn yn cael ei gyflenwi mewn modd priodol ac effeithiol.

Bu llawer mwy o weithio ar draws y llywodraeth ac ymgysylltu â rhanddeiliaid yn y cyfnod hwn, gyda gweithgorau'n cael eu sefydlu i ymateb yn gyflym a chyfarfodydd yn cael eu cynnal yn rheolaidd â chynrychiolwyr awdurdodau lleol, y GIG a Llywodraeth Leol i fobileiddio a chyd-drefnu adnoddau. Cafwyd llawer o adborth cadarnhaol oddi wrth rhanddeiliaid allweddol yn ystod y broses hon; er enghraifft, mae cynrychiolwyr CLILC ac WCVA wedi canmol y gwaith sydd wedi'i wneud gan yr NPS yn ystod yr argyfwng. Mae'r ymgysylltu agos a'r cydweithio hwn yn para i'r cyfnod ailgodi ac adfer. (Rydym yn parhau i fod, wrth gwrs, yng nghanol y pandemig.)

Wrth i ni gamu tua'r normal newydd, mae'r pwyslais wedi symud i gyflawni'r camau gweithredu yn y datganiad ysgrifenedig ar gaffael a'r cynllun cysylltiedig, gan ystyried yr arferion a'r gwersi da a ddysgwyd wrth ymateb i'r argyfwng. Mae'r dulliau gweithio yn ystod y pandemig wedi newid dulliau gweithio Llywodraeth Cymru a dulliau gweithio ei rhanddeiliaid. Mae'n amlwg bellach y gellir llunio polisïau caffael a bodloni anghenion caffael mewn ffordd fwy holistig, gan weithio mewn partneriaeth â gweddill y gwasanaeth cyhoeddus, a helpu i wireddu uchelgeisiau ehangach ar gyfer caffael yng Nghymru. Mae'r sylw bellach ar ffyrdd newydd o weithio ac ar wneud y gorau o'r gwersi a ddysgwyd yn ystod pandemig COVID-19

Datganiad Polisi Caffael Cymru

Gyda'r ffordd newydd hyn o weithio mewn golwg, mae sylw'n cael ei roi nawr ar ddiweddarau [Datganiad Polisi Caffael Cymru](#) (DPCC) a datblygu gallu a chapasiti'r

proffesiwn caffael o fewn sector cyhoeddus Cymru trwy ein Cynllun Sgiliau a Galluoedd.

Mae'r DPCC, a gafodd ei ddiweddarau ddiwethaf yn 2015, yn strategaeth a fframwaith caffael ar gyfer sector cyhoeddus Cymru. Mae defnyddio DPCC yn effeithiol wedi esgor ar effeithiau cadarnhaol. Mae datganiad newydd wrthi'n cael ei ddatblygu i adlewyrchu'r trefniadau a'r cysylltiadau agosach newydd gafodd eu creu rhwng Llywodraeth Cymru a'r sector cyhoeddus ehangach yn ystod Pandemig Covid-19 ac i ddatblygu arnynt.

Rydym eisoes wedi gofyn i'n rhanddeiliaid am eu barn a'u hadborth am Gaffael Cyhoeddus yng Nghymru. Byddwn yn defnyddio'r adborth i lunio a diweddarau DPCC gan ymgynghori eto ar y mater er mwyn rhoi pob cyfle i randdeiliaid gyfrannu at lunio'r datganiad nesaf. Byddwn yn holi rhanddeiliaid am y fersiwn newydd ddrafft yn yr hydref hwn gan obeithio lansio DPCC newydd cyn diwedd y flwyddyn.

Bydd Caffael Cyhoeddus, yn unol â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru), yn gyfle pwysig i gyrff cyhoeddus gyrchu at eu hamcanion llesiant a'r amcanion llesiant cenedlaethol. Bydd cyfle i ddiweddarau DPCC er mwyn iddo adlewyrchu'r amcanion llesiant yn well ac i fynd i'r afael â'r tensiynau gwir a dychmygol rhwng costau is a chyflawni canlyniadau ehangach. Fel rhan o DPCC newydd, byddwn yn ystyried argymhellion a chanfyddiadau Adroddiad Cenedlaethau'r Dyfodol 2020 sy'n ymwneud â Chaffael Cyhoeddus. Rydym wrthi'n cydweithio â Chomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol a'i swyddfa ar y ffordd ymlaen o ran y Datganiad a chaffael yn gyffredinol yng Nghymru.

Mae ein tîm Gwerth Cymru eisoes wedi rhoi arweiniad, hyfforddiant ac arfau i helpu awdurdodau i fabwysiadu egwyddorion DPCC. Caiff y rhain eu hadolygu a'u diweddarau wrth ddiweddarau DPCC. Rydym wedi adolygu'r Nodiadau Cynghori ar Gaffael (PANs) y mae Gwerth Cymru yn eu cyhoeddi'n rheolaidd er lles sefydliadau prynu sector cyhoeddus Cymru. Sylweddolir bod yna fylchau a bod angen diweddarau nifer ohonynt.

Ar hyn o bryd, mae 18 PAN ar gael i sector cyhoeddus Cymru ar wefan llyw.Cymru. Mae tri ohonynt yn gysylltiedig â'r Nodiadau Polisi Caffael a gyhoeddwyd gan Lywodraeth y DU am Covid-19 ac a olygwyd gan Lywodraeth Cymru a'u cyhoeddi i'w defnyddio gan sector cyhoeddus Cymru.

Er mwyn gwneud PANs yn haws eu defnyddio gan randdeiliaid, rydym yn ystyried yr opsiynau sydd ar gael i'w cyhoeddi mewn lle penodol, wedi'u trefnu mewn ffordd fwy cronolegol a deallus, er hwyluso pethau i'r prynwr.

Sgiliau

Rydym wedi neilltuo amser hefyd i ddatblygu'n Cynllun Sgiliau a Galluoedd. Mae'r cynllun yn canolbwyntio ar gynyddu nifer y gweithwyr caffael proffesiynol yn sector cyhoeddus Cymru. Mae bellach gennym raglen caffael broffesiynol ar waith i fynd i'r afael â'r angen hwn.

- Rydym wedi lansio rhaglen Dyfarnu Corfforaethol MCIPS (Aelod o'r Sefydliad Siartredig Caffael a Chyflenwi) wedi'i chreu'n benodol ar gyfer Cymru. Ceisiwyd datganiadau o ddi-ddordeb ledled sector cyhoeddus Cymru. Roedd y galw yn uchel iawn a gwnaethom ymrwymo i gyllido dwy garfan. Mae bellach gennym gyfanswm o 36 myfyriwr rhwng y ddwy garfan. Maent yn cynrychioli pob sector a byddant yn dechrau CIPS Lefel 4 ym mis Medi.
- Byddwn hefyd yn lansio Dyfarniad Corfforaethol Uwch i Ymarferwyr (Lefel 5/6) ym mis Ionawr 2021, eto ar gyfer cohort o bob rhan o sector cyhoeddus Cymru. Mae'r dyfarniad hwn eisoes wedi'i hysbysebu i wahodd ymgeiswyr. Bydd myfyrwyr sy'n dilyn y cwrs yn cael eu hachredu'n llawn gan yr MCIPS cyn belled â bod ganddynt y nifer gofynnol o flynyddoedd o brofiad a bennir gan y cyrff proffesiynol.
- Yn ogystal, er mwyn diogelu dyfodol y proffesiwn, rydym yn cynnal cynllun rhyngosod peilot o fis Medi, ar y cyd â Phrifysgol De Cymru. Yn ystod y cynllun peilot bydd pum myfyriwr ym mlwyddyn olaf ond un eu gradd Cadwyn Gyflenwi a Logisteg yn treulio blwyddyn mewn sefydliad sector cyhoeddus. Bydd y myfyrwyr hyn yn derbyn profiad gwaith gwerthfawr wrth elwa ar ein rhaglen galluoedd caffael ac unrhyw hyfforddiant caffael gan y sefydliad sy'n cynnig y lleoliad gwaith. Rydym yn gobeithio ariannu'r sefydliadau hyn i gadw'r myfyrwyr yn rhan amser yn dilyn y cynllun peilot, gyda'r bwriad y byddant yn gwneud cais am rolau llawn amser, gan sicrhau cyflenwad o dalent ar gyfer y dyfodol.
- Rydym hefyd yn archwilio ymarferoldeb cynlluniau prentisiaeth, ac yn y tymor hwy rydym yn gobeithio gweithio gyda chydweithwyr ym maes addysg a Gyrfa Cymru i godi proffil caffael mewn ysgolion fel opsiwn deniadol ar gyfer gyrfa.

Yn ogystal â chynyddu nifer y gweithwyr caffael proffesiynol, rydym yn gwella sgiliau staff drwy gyfres o fodiwlau e-ddysgu. I ddechrau canolbwyntir ar fodiwlau caffael masnachol a meysydd polisi allweddol drwy gyfres o fodiwlau e-ddysgu. Bydd y modiwlau'n cynnwys Cyfrifon Bank Prosiectau, Ymyrryd â'r Gadwyn Gyflenwi/Adeiladu Cyfoeth Cymunedol, Datgarboneiddio, yr Economi Gylchol a Phartneriaethau Cymdeithasol.

1. Esblygiad y Gwasanaeth Caffael Cenedlaethol (NPS)

Yn ystod y cyfnod anodd hwn, mae'r NPS wedi parhau i esblygu'n wasanaeth sy'n canolbwyntio ar reoli portffolio llai o gontractau cenedlaethol yn ôl categori tra'n parhau i integreiddio polisi mewn ffordd ymarferol. Ceir nifer gynyddol o enghreifftiau o ymyriadau polisi gan yr NPS trwy gaffael.

Mae cytundeb fframwaith yr NPS ar gyfer Athrawon Cyflenwi wedi cael dylanwad mawr ar y ffordd y mae marchnad yr athrawon cyflenwi'n gweithio, gan ddod â

buddiannau i athrawon a gweithwyr eraill ein hysgolion fel ei gilydd. Cafodd y fframwaith ei gyd-ddylunio trwy ymgysylltu â phob rhan o'r sector cyhoeddus, gan gynnwys â chydweithwyr yng ngrŵp EPS Llywodraeth Cymru, cynrychiolwyr athrawon cyflenwi a hefyd â'r farchnad. Ymhlith y canlyniadau y mae cyfradd tâl ddyddiol isaf i athrawon cyflenwi, hyfforddi a datblygu parhaus ym maes y cwricwlwm newydd a mesurau diogelu cadarn.

Mae dros 25 o asiantaethau o bob rhan o Gymru bellach yn rhan o'r cytundeb ac mae'n cael ei ddefnyddio lawer mwy ar draws Cymru na'r fframwaith blaenorol.

Mae cefnogi'r economi sylfaen wedi bod yn elfen bwysig yn nifer o gytundebau'r NPS trwy ymyriadau mewn cadwyni cyflenwi. Er enghraifft, mae cytundeb nwyddau swyddfa NPS â Lyreco yn cefnogi ailgylchu a'r economi sylfaen trwy gynllun Cymru Copier lle mae menter gymdeithasol o Gymru yn gyfrifol am waredu gwastraff cyfrinachol. Mae hyn wedi arwain at ryw 90 o swyddi yn cael eu creu ar gyfer pobl oedd yn ddi-waith tymor hir gan helpu i weddnewid eu bywydau.

Mae'r cynllun yn seiliedig ar ddefnyddio papur eildro 100% di-glorin. Yn ogystal â bod yn well i'r amgylchedd, mae'n rhatach na brandiau sy'n defnyddio clorin i wynnu papur.

Daeth fframwaith Glanhau a Deunyddiau Glanhau NPS i rym ar fyrder ganol mis Mawrth, gan helpu sefydliadau i ymateb i Covid-19. Gyda'r rhan fwyaf o'r cyflenwyr yn dod o bob rhan o Gymru, cafodd nifer o ymyriadau polisi pwysig eu cynnal yn effeithiol.

Mae'r fframwaith yn cefnogi menter polisi Llywodraeth Cymru i daclo tlodi mislif ac rydym wedi bod mewn cysylltiad cros â nifer o awdurdodau lleol i'w helpu i brynu eitemau mislif trwy'n fframwaith. Mae gwaith wedi'i wneud gyda chyflenwyr y fframwaith i gefnogi'r economi leol a chryfhau'r gadwyn gyflenwi trwy ddenu cyflenwyr newydd i'r gadwyn gyflenwi e.e. Prifysgol Abertawe a Mewhall yn cydweithio ar ddiheintydd dwylo.

Fel hwb i economi Cymru, cafodd Chemsol Cymru Ltd, busnes teuluol o Gonwy, le ar Fframwaith Glanhau a Deunyddiau Glanhau newydd yr NPS ym mis Chwefror 2020. Ers hynny, mae'r cwmni wedi cael amrywiaeth o waith newydd trwy'r fframwaith, gan gynnwys contract gyda Chyngor Caerdydd i gyflenwi 1500 o orsafoedd diheintio dwylo sy'n cael eu cynhyrchu yng Nghonwy.

Cafodd fframwaith Cyfreithwyr yr NPS ei adolygu fel rhan o ymarferiad ehangach gan y Comisiwn Cyfiawnder i ystyried y sector cyfreithiol yng Nghymru. Ar y pryd, roedd 91% o holl wariant y fframwaith o ryw £5 miliwn y flwyddyn yn cael ei wario ar gwmnïau o Gymru. Yn unol ag argymhellion y Comisiwn, mae model caffael wedi'i ddatblygu ar y sylfeini cadarn hynny a'r gobaith yw ehangu cyfleoedd i fusnesau cyfreithiol yng Nghymru. Roedd y fframwaith NPS gwreiddiol a osodwyd yn 2015 yn un llwyddiannus, yn enwedig o ran rhoi cyfleoedd i'r Ministry of Furniture (MOF), busnes o Faglan. O dan y fframwaith, sicrhodd Cyngor Abertawe a MOF nifer o arbedion o ran arian a charbon trwy ailddodrefnu Canolfan Ddinesig y Cyngor â chelfi wedi'u hailgynhyrchu.

Mae'r fframwaith newydd wedi penodi busnes arall, Sefydliad Deillion Merthyr, ynghyd â nifer o BBaChau eraill, hen a newydd o Gymru. Mae'r fframwaith wedi cael ei addasu er mwyn cefnogi defnyddio cynnyrch wedi'u hailgynhyrchu yn lle prynu pethau newydd, ac mae gwaith wedi dechrau gyda Rhaglen Weithredu'r Cynllun Gwastraff ac Adnoddau, a noddir gan Lywodraeth Cymru, i roi arweiniad i ddefnyddwyr y fframwaith o'r sector preifat i'w helpu yn hynny o beth gan leihau eu gwariant ariannol a'u defnydd o garbon. Mae'r fframwaith yn ei gwneud yn ofynnol i gyflenwyr weithio gyda mentrau cymdeithasol o Gymru i sicrhau bod y manteision economaidd yn aros yng Nghymru.

Hefyd, fel rhan o waith y Tîm Peirianeg Gofynion Cyfarpar Hanfodol (CERET) ar PPE a ddisgrifir nes ymlaen yn y papur hwn, mae'r NPS yn gweithio'n glos â gweithgynhyrchwyr o Gymru sydd wedi addasu'u cynnyrch i'w helpu â'u cynaliadwyedd tymor hir. Er mai megis dechrau y mae'r gwaith, mae'r NPS wedi hwyluso perthynas fusnes rhwng tri o'r gweithgynhyrchwyr hyn a dosbarthwyr yng ngweddill y DU. Mae'r ymyriadau polisi y cyfeiriwyd atynt, ynghyd â'r nifer fawr sydd wedi'u defnyddio ar draws fframweithiau'r NPS wedi helpu i annog defnyddio'r fframweithiau ar draws sector cyhoeddus Cymru.

Ar ddiwedd Blwyddyn Ariannol 2018/19, rhyw £366 miliwn oedd gwariant y fframweithiau, ac ym Mlwyddyn Ariannol 2019/20, roedd hynny wedi cynyddu i ryw £390 miliwn. Mae'r ffigurau hyn yn rhai cadarnhaol o gofio bod nifer cytundebau'r NPS yn gostwng yn sgil datganiad ysgrifenedig Ysgrifennydd Cyllid y Cabinet (ar y pryd), yn 2018 ynghylch addasu'r NPS a Gwerth Cymru

Wrth ddatblygu ei gynllun cenedlaethol diwygiedig, mae'r NPS wedi gweithio ochr yn ochr â CLILC sydd wedi datblygu ei ffordd ranbarthol ei hun o weithio. Mae hyn wedi cymryd amser, a da hynny, er mwyn gallu rhoi ystyriaeth drylwyr i'r trywydd y dylid ei ddilyn yng Nghymru i ymdrin â rhaglen wreiddiol yr NPS o 67 o fframweithiau. Y canlyniad oedd rhaglen genedlaethol o 32 o fframweithiau gyda CLILC yn datblygu 15 o fframweithiau eraill ar lefel rhanbarth. Mae'r fframweithiau eraill oedd yn rhaglen wreiddiol yr NPS o 67 o fframweithiau wedi'u hystyried a byddant yn cael eu darparu trwy ddulliau eraill e.e. trwy drefniadau sefydliadol lleol, cytundebau eraill ar lefel y DU fel trwy'r Crown Commercial Services (CCS) neu eu hymgorffori yn fframweithiau newydd yr NPS.

Wrth i'r NPS newid i ddelio â'r rhaglen newydd, mae nifer staff yr NPS wedi gostwng. Fodd bynnag, nid yw'r swyddi hynny wedi'u colli fodd bynnag. Maen wedi'u symud i gefnogi rhagor o waith Caffael gweddnewidiol.

Hefyd, mewn ymateb i'r datganiad ysgrifenedig, mae rhagor o waith yn cael ei wneud i ddatblygu'r Gwasanaeth Darparu a Pholisi Caffael newydd fydd yn uno gwasanaethau darparu'r NPS â'r tîm datblygu a chefnogi polisi. Amcan y

gwasanaeth yw darparu ac integreiddio gwasanaethau sydd nid yn unig yn rhoi polisi ar brawf ond sydd hefyd yn darparu fframweithiau ar gyfer Cymru gyfan mewn ffordd effeithiol ac effeithlon. Megis dechrau y mae'r gwaith o ddatblygu'r gwasanaeth newydd: wedi inni ei ddatblygu ymhellach, byddwn yn ymgynghori ar ein cynlluniau cychwynnol â'r prif randdeiliaid er mwyn sicrhau'r manteision gorau i sector cyhoeddus Cymru.

3. Y broses gaffael a gynhaliwyd ar gyfer Cymorth Swyddi Cymru a chasgliadau adolygiad yr Ysgrifennydd Parhaol.

Ar 27 Ionawr 2020, cynghorwyd Gweinidog yr Economi a Thrafnidiaeth y dylid rhoi'r gorau i'r ymarferiad caffael ar gyfer Cymorth Swyddi Cymru (JSW), yn dilyn cyngor cyfreithiol, ac y dylid dyfeisio ffordd arall o sicrhau canlyniadau'r polisi. Cymeradwywyd yr argymhelliad gan y Gweinidog.

Trafododd y Prif Weinidog y mater gyda'r Gweinidog Cyllid a'r Trefnydd, gan ofyn iddi gomisiynu adolygiad cyflym o'r problemau ac o unrhyw risgiau cysylltiedig a allai ymddangos mewn manau eraill o fewn Llywodraeth Cymru.

Cynhaliwyd yr adolygiad gan swyddogion llywodraethu o fewn Tîm Gweithrediadau Canolog Grŵp yr ERNR ym mis Mawrth 2020. Cafodd ei ansawdd ei warantu gan Wasanaethau Archwilio Mewnol Llywodraeth Cymru a chyflwynwyd yr adroddiad i Gyfarwyddwr y Trysorlys o fewn grŵp yr Ysgrifennydd Parhaol.

Roedd yr adolygiad yn cynnwys:

- a) Pam y cafodd yr ymgais gyntaf i gaffael y fframwaith hwn ei gollwng.
- b) Beth oedd y gwersi a ddysgwyd o'r broses gyntaf hon gan adolygu ac archwilio'r gwersi hynny ar gyfer eu gweithredu.
- c) Pam y cafodd y broses ar gyfer caffael y fframwaith hwn ei ollwng am yr ail dro, a chadarnhau'r ffeithiau hynny.
- d) Llunio adroddiad ar yr hyn a aeth o'i le a'r gwersi a ddysgwyd.
- e) Argymhell a oes angen cynnal ymchwiliad pellach o dendrau eraill.

Roedd yr adolygiad yn barod ym mis Mawrth 2020, cafodd yr adroddiad ei glirio a pharatowyd cyngor i'r Gweinidogion. Ni chafodd yr adolygiad ei gyhoeddi cyn hynny gan fod y swyddogion mor brysur yn delio ag ymateb Llywodraeth Cymru i bandemig Covid-19 a olygodd ohirio unrhyw waith nad oedd yn gysylltiedig â'r pandemig. Mae'r Gweinidogion wedi cael gweld yr adroddiad bellach, ac mae'r argymhellion gweithredol a gweinyddol yn yr adroddiad wedi derbyn sylw.

Mae Gweinidog yr Economi a'r Gogledd wedi addo rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf am ganlyniad yr adolygiad i Senedd Cymru. Bydd hynny'n digwydd pan fydd Senedd Cymru'n ailymgynnull ar ôl toriad yr haf.

4. Cyfraniad ESNR at gaffael PPE yn ystod pandemig Covid-19

Mae her enfawr sicrhau y gellid bodloni'r galw am Gyfarpar Diogelu Personol hanfodol (PPE) wedi'i gwneud yn ofynnol i staff caffael o bob rhan o sector cyhoeddus Cymru a'r DU gydweithio i sicrhau cyflenwad priodol ac effeithlon.

Arwydd o hynny oedd sefydlu'r CERET gan Lywodraeth Cymru. Sefydlwyd CERET ar ddechrau pandemig Covid-19 i weithio gyda Diwydiant Cymru i gaffael cyflenwadau a chyfarpar hanfodol ar gyfer y GIG a Gofal Cymdeithasol trwy adain cyd-wasanaethau'r GIG - Partneriaeth Cydwasanaethau'r Gwasanaeth Iechyd Gwladol (NWSSP). Mae'r grŵp yn cynnwys cynrychiolwyr o feysydd a sefydliadau busnes, gan gynnwys :

- Economi, Arloesi. Sectorau Thematig, CPS, Cysylltiadau Rhyngwladol, yr Economi Sylfaen.
- Y Grŵp Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol
- Y Labordy Profi Deunydd Llawfeddygol (SMTL).
- Hwb Gwyddorau Bywyd.
- Diwydiant Cymru.
- Partneriaeth Cydwasanaethau'r Gwasanaeth Iechyd Gwladol (NWSSP).

Cylch gorchwyl CERET yw cefnogi'r NWSSP gan roi sylw arbennig i geisio atebion gweithgynhyrchu o Gymru er mwyn creu cadwyn gyflenwi lawer cryfach ar gyfer iechyd a gofal cymdeithasol Cymru. Gwelwyd llawer o lwyddiannau gan gynnwys pedwar cwmni o Gymru sydd bellach yn cynhyrchu mygydau o radd feddygol, tarianau wyneb yn cael eu cynhyrchu gan y Bathdy Brenhinol, diheintyddion dwylo'n cael eu cynhyrchu gan nifer o gwmnïau gwahanol a diwydiant bychan o wniadwyr yn helpu i gynhyrchu sgrýbs ysbytai.

Mae staff Masnachol a Chaffael Llywodraeth Cymru, o'r NPS a'r CPS, wedi cefnogi CERET mewn nifer o ffyrdd gan gynnwys:

- Helpu i greu contractau masnachol-gadarn yn gyflym ar gyfer amrywiaeth o nwyddau a gwasanaethau, gan fanteisio ar yr hyblygrwydd a gafwyd trwy'r rheoliadau argyfwng;
- Gweithio law yn llaw â'r Hwb Gwyddorau Bywyd gan gyfrannu at brosesu dros 2000 o gynigion;
- Datblygu canllawiau diwydrwydd dyledus ar gyfer PPE, a'u rhannu ar draws sector Cyhoeddus Cymru;
- Cael hyd i PPE ar gyfer lleoliadau eraill yn y sector cyhoeddus; a
- Helpu gweithgynhyrchwyr newydd trwy estyn eu marchnadoedd trwy fframwaith PPE yr NPS.

Er mwyn gallu dygymod â'r galw am PPE yn y dyfodol, mae'r NPS bellach yn gweithio mewn partneriaeth glos ag NWSSP i ystyried trefniadau caffael PPE newydd.

Pan ddaeth y byd yn ymwybodol o Covid-19 a'r achosion yn Tsieina, cynhaliodd Llywodraeth Cymru asesiad o'r risg i'w chytundebau cydweithredu ar draws sector cyhoeddus Cymru. Gwelwyd bod nifer o gytundebau, yn enwedig y rhai a oedd yn ymwneud â TGCh, dillad amddiffynnol a nwyddau swyddfa bach, yn ddibynnol iawn ar gadwyni cyflenwi yn Tsieina. Cysylltwyd â chyflenwyr allweddol i gael gwybod eu cynlluniau i ddatrys hyn.

Gwelwyd bod y sector TGCh yn gallu ymdopi a phrofwyd hynny pan gafwyd y cynnydd cyflym yn y galw am galedwedd i gefnogi gweithio o bell. Roedd perygl y byddai meysydd eraill, fel cyfarpar diogelu personol, yn cael eu llethu yn sgil tarfu ar y gadwyn gyflenwi fyd-eang a chan y galw digynsail trwy'r byd.

Pan ddaeth y cyfnod clo a rhoi'r gorau i arferion busnes arferol, daeth yn amlwg bod nifer o fusnesau'n wynebu caledi ariannol difrifol. Trwy ei system dadansoddi gwariant cynhaliodd Llywodraeth Cymru asesiadau risg o fusnesau ar draws nifer o categorïau allweddol. Cefnogodd y tîm Deallusrwydd Busnes amrediad o weithgareddau caffael Covid-19, gan gynnwys adroddiadau dadansoddi ar categorïau o wariant. Roedd y gwaith hwn yn cynnwys nodi categorïau allweddol o wariant a'r cyflenwyr hanfodol trwy waith dadansoddi. Cyfunwyd hynny â sgoriau iechyd ariannol, naratif ategol a gwybodaeth am farchnadoedd er mwyn rhoi gwybodaeth i feysydd mewnol i'w cefnogi â'u gweithgareddau Covid-19

5. Caffael ESNR at gaffael prydau ysgolion.

Pan gafodd ysgolion eu cau'n gynnar cyn dechrau Gwyliau'r Pasg, gofynnwyd i'r Is-adran Cymorth i Ddysgwyr ddatblygu system genedlaethol ar gyfer helpu teuluoedd dysgwyr oedd yn derbyn prydau ysgol am ddim ond yn methu mynd i'r ysgol yn ystod cyfnod y Coronafeirws. Neilltuwyd i ddechrau hyd at £7m er mwyn i awdurdodau lleol allu cynnal cynllun lleol am 4 wythnos (gan gynnwys dros yr hyn a fyddai wedi bod yn Wyliau Pasg) tan y gallai Llywodraeth Cymru ddatblygu a chynnal cynllun cenedlaethol.

Y bwriad oedd adeiladu cynllun cenedlaethol yng Nghymru a fyddai'n rhoi'r hyblygrwydd i awdurdodau lleol allu ymateb i ofynion lleol a sicrhau bod y plant mwyaf bregus yn cael y cymorth oedd fwyaf addas iddynt. Roedd hyn yn golygu cael hyd i grwpiau ychwanegol o blant bregus (fel y rheini o dan bedair oed) y gellid eu hychwanegu at y frwydr yn erbyn tloedi bwyd dros gyfnod argyfwng Covid-19.

Byddai'r ffordd Gymreig unigryw hon o wneud pethau yn caniatáu i awdurdodau lleol naill ai:

- a. ddewis ymuno â'r cynllun cenedlaethol, gan olygu bod talebau'n cael eu hanfon i aelwydydd cymwys ond gan ganiatáu i ysgolion/awdurdodau lleol nodi os oedd angen help penodol ar deuluoedd, megis cyflenwadau bwyd;
- b. parhau i ddarparu talebau lleol;
- c. cadw'r trefniadau i dalu arian i gyfrifon banc teuluoedd cymwys; neu
- d. parhau i fynd â bwyd at deuluoedd cymwys.

Oherwydd amserlenni tynn, edrychodd CPS Llywodraeth Cymru a oedd Contract neu Fframwaith addas fyddai'n caniatáu i gynllun fel hwn gael ei ddarparu yng Nghymru o fewn amserlen dynn.

Cadarnhaodd Cyfarwyddiaeth CPS Llywodraeth Cymru fod cytundeb fframwaith eisoes yn bod â chwmni o'r enw Edenred i ddarparu cynlluniau buddiannau i gyflogedigion (enw'r "lot" oedd "Atebion Gwobrwyo a Chydnabod"). Ond cytunwyd y dylid ystyried modelau darparu eraill hefyd (e.e. gweithio gydag archfarchnadoedd a allai fod yn barod i ystyried cynnig disgowntiau).

Gweithiodd y CPS â'r Is-adran Cymorth i Ddysgwyr a Gwasanaethau Cyfreithiol LIC i ystyried opsiynau contractio eraill a nodi gwendidau'r opsiynau hyn. Mae contractau cyhoeddus i ddarparu mwy na £122,976 o wasanaethau yn gorfod cydymffurfio â Rheoliadau Contractau Cyhoeddus 2015. O dan yr amgylchiadau hyn, mae hynny'n golygu naill ai:

- 1) defnyddio fframwaith sy'n bod eisoes
- 2) diwygio contract sy'n bod eisoes
- 3) cynnal proses gaffael sy'n cydymffurfio, gydag amserlen dynnach
- 4) rhoi dyfarniad uniongyrchol o dan reoliad 32

Dywedodd y CPS a'r Gwasanaethau Cyfreithiol wrth yr Is-adran Cymorth i Ddysgwyr y byddai contract ag un archfarchnad erbyn 20 Ebrill 2020 wedi lleihau'r posibilrwydd y byddai'r ymarfer caffael wedi bod yn un cadarn oedd yn cydymffurfio. Cyngorwyd yr Is-adran Cymorth i Ddysgwyr i wneud Cytundeb yn ôl y gofyn ag Edenred gan mai hwnnw fyddai â'r risg leiaf.

Byddai contract ag Edenred yn cynnig dewis o dalebau i rieni oddi wrth Tesco, Sainsbury, SainsburyAsda, Morrison's, John Lewis/Waitrose a Marks & Spencer. Roedd Edenred yn ystyried hefyd opsiynau fyddai'n cynnwys y Co-op ac o bosibl Iceland. Daeth yr Is-adran Cymorth i Ddysgwyr i'r casgliad y byddai contract ag Edenred fyddai'n rhoi cyfle i deuluoedd ddewis unrhyw un o blith nifer o adwerthwyr yn amlwg fwy cydnaws ag Adran 149 o Ddeddf Cydraddoldeb 2010, gan ganiatáu i deuluoedd ddewis yr opsiwn oedd fwyaf addas iddynt hwy.

Ond cyn llofnodi'r contract, daeth yr Is-adran Fwyd i glywed bod Edenred yn ei chael hi'n anodd ysgwyddo ymrwymadau ei contract yn Lloegr ac na fyddai ganddo'r capasiti a oedd ei angen i fodloni anghenion Cymru. Yr un pryd, cadarnhaodd yr Is-adran Cymorth i Ddysgwyr fod awdurdodau lleol wedi creu eu hatebion eu hunain a'u bod yn gweithio'n dda. Ar 22 Ebrill 2020, cyhoeddwyd cynlluniau i roi arian i gefnogi awdurdodau lleol â'u trefniadau eu hunain ac nad oedd angen cyngor y Gyfarwyddiaeth Fasnachol mwyach ar drefniadau cenedlaethol. Unwaith eto, roedd hyn yn enghraifft dda o weithrediadau ar y cyd o fewn ac ar draws Llywodraeth Cymru ac ar draws y sector cyhoeddus ehangach i sicrhau canlyniad yn gyflym.